

บทที่ 3

การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม

โดย

เชิดชัย รัตนเศรษฐากุล บัญญัติ เหล่าไพบูลย์ พิชญ์รัตน์ แสนไชยสุริยา กัลยา เจือจันทร์
สุวัฒน์ จิตต์ปราชัย ศิลธรรม วราอศวปติ กิติกรณ์ เจนไพบูลย์
กิตติ กุบแก้ว และตำราญ วิจิตรพันธ์

การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 1

จากการสำรวจสถานภาพและปัญหาของเกษตรกร สมาชิกในโครงการทั้ง 2 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้าน โนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ และหมู่บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัย ทำให้ทราบความต้องการและปัญหาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม ซึ่งมีปัญหาแตกต่างกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบเลี้ยงปล่อยตามธรรมชาติ ในการฝึกอบรมครั้งนี้จึงเป็นการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของเกษตรกรที่เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม และปัญหาที่คาดว่าสมาชิกในโครงการที่ไม่เคยเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม จะต้องพบในการเลี้ยง ซึ่งหัวข้อต่าง ๆ ในการฝึกอบรมมีดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีฟาร์ม
3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพ่อ-แม่พันธุ์
4. ความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่
5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการเลี้ยง
6. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการให้อาหาร
7. ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดที่สำคัญ
8. ความรู้เกี่ยวกับการให้วัคซีน

ในการฝึกอบรมครั้งนี้ ได้ดำเนินการฝึกอบรมแก่บุคคลเป้าหมายคือ สมาชิกในโครงการ อำเภอหนองเรือ และกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย และเกษตรกรสมทบจากอำเภอหนองสองห้อง กิ่งอำเภอชำสูง และอำเภอพล รวมทั้งสิ้นจำนวน 50 คน

จากการประเมินผล พอสรุปได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ วิทยากรได้บรรยายเกี่ยวกับประโยชน์ของการรวมกลุ่ม เป้าหมาย และวิธีการรวมกลุ่มแก่เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ (ระดับคะแนน 1.48) แต่หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.2) โดยมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 0.74
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีฟาร์ม วิทยากรได้บรรยายเกี่ยวกับประโยชน์ และวิธีการทำบัญชีฟาร์ม ซึ่งก่อนการฝึกอบรม เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการทำบัญชีฟาร์มอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ (ระดับคะแนน 1.30) แต่หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (ระดับคะแนน 2.04) โดยมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 0.74
3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการฟอ-แม่พันธุ์ เนื่องจากเกษตรกรมีปัญหาเรื่องลูกไก่หายาก และลูกไก่มีราคาแพง วิทยากรจึงได้บรรยายเกี่ยวกับการจัดการฟอ-แม่พันธุ์ไก่ เพื่อผลิตไข่พันธุ์แก่เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม ก่อนการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการฟอ-แม่พันธุ์ค่อนข้างต่ำ (ระดับคะแนน 1.32) แต่หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (ระดับคะแนน 1.96) โดยมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 0.64
4. ความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่ หลังจากได้ไข่พันธุ์ จะนำเข้าเครื่องฟักไข่ เพื่อผลิตลูกไก่ ซึ่งเป็น การแก้ปัญหาลูกไก่หายากและลูกไก่มีราคาแพง วิทยากรได้บรรยายเกี่ยวกับเทคนิค และวิธีการจัดการการฟักไข่โดยใช้เครื่องฟักไข่ ก่อนการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่โดยใช้เครื่องฟัก อยู่ในเกณฑ์ต่ำ (ระดับคะแนน 1.31) แต่หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ระหว่างค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง (ระดับคะแนน 1.62) โดยมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 0.52
5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม วิทยากรได้บรรยายถึง วิธีการกลูกไก่ การตัดปากลูกไก่ การให้น้ำและอาหาร ตลอดจนการบันทึกต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม ก่อนการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการเลี้ยงไก่ อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ (ระดับคะแนน 1.28) แต่หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (ระดับคะแนน 2.14) โดยมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 0.86
6. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการให้อาหาร วิทยากรได้บรรยายถึงวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้ในการผสมอาหารสัตว์ อาหารสำเร็จรูปทางการค้าสูตรต่าง ๆ ก่อนการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการให้อาหารอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง (ระดับคะแนน 1.74) แต่หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.40) โดยมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 0.66

7. ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดที่สำคัญ วิทยากรได้บรรยายเกี่ยวกับโรคระบาดที่สำคัญ รอยโรคต่าง ๆ และการสังเกตอาการของไก่ที่เป็นโรค ก่อนการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดที่สำคัญก่อนข้างต่ำ (ระดับคะแนน 1.38) แต่หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (ระดับคะแนน 2.24) โดยมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 0.86

8. ความรู้เกี่ยวกับการให้วัคซีน วิทยากรได้บรรยายเกี่ยวกับชนิดของวัคซีน วิธีการให้วัคซีน และโปรแกรมการให้วัคซีนป้องกันโรคไก่ที่สำคัญ ๆ ก่อนการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการให้วัคซีนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ (ระดับคะแนน 1.34) แต่หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.42) โดยมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 1.08 (ดูตารางที่ 3.1 และ 3.2)

โดยเฉลี่ยแล้ว เกษตรกรมีความรู้ต่าง ๆ ทั้ง 8 หัวข้อ ก่อนการฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ (ระดับคะแนน 1.37) แต่หลังการฝึกอบรมเกษตรกรมีความรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (ระดับคะแนน 2.13) โดยระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 0.76

ตารางที่ 3.1 การประเมินผลการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมครั้งที่ 1 : ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยง

รายการ	เกมตรวจ อันดอ/กิ่งอันดอ														
	หนองสองห้อง			โคกโพธิ์ไชย			จำสูง			หนอนหรือ			ทศ		
	ก่อน	หลัง	แตกต่างกัน	ก่อน	หลัง	แตกต่างกัน	ก่อน	หลัง	แตกต่างกัน	ก่อน	หลัง	แตกต่างกัน	ก่อน	หลัง	แตกต่างกัน
1. ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	1.3	2.2	0.9	1.8	2.1	0.3	1.3	2.7	1.4	1.6	2.1	0.5	1.4	2.0	0.6
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีฟาร์ม	1.0	1.9	0.9	2.0	2.0	0.0	1.2	2.0	0.8	1.1	2.2	1.1	1.2	2.1	0.9
3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพ่อ-แม่พันธุ์	1.4	1.9	0.5	1.6	2.0	0.4	1.2	2.1	0.9	1.1	1.5	0.4	1.3	2.3	1.0
4. ความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่	1.1	1.1	0.0	1.2	1.5	0.3	1.0	1.7	0.7	1.0	1.8	0.8	1.2	2.0	0.8
5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการเลี้ยง	1.2	2.2	1.0	1.7	2.1	0.4	1.2	2.1	0.9	1.1	2.2	1.1	1.2	2.1	0.9
6. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการให้อาหาร	1.9	2.5	0.6	2.3	2.6	0.3	1.4	2.2	0.8	1.8	2.3	0.5	1.3	2.4	0.9
7. ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดที่สำคัญ	1.5	2.1	0.6	1.8	2.2	0.4	1.0	2.3	1.3	1.4	2.3	0.9	1.2	2.3	1.1
8. ความรู้เกี่ยวกับการให้วัคซีน	1.4	2.5	0.9	1.7	2.7	1.0	1.2	2.3	1.0	1.0	2.0	1.1	1.2	2.4	1.2
ค่าเฉลี่ย	1.35	2.05	0.7	1.76	2.15	0.4	1.19	2.17	1.0	1.27	2.07	0.8	1.25	2.20	1.0

* เป็นผลต่างของระดับคะแนน หลังการฝึกอบรม - ก่อนการฝึกอบรม

ตารางที่ 3.2 การประเมินผลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสม ครั้งที่ 1: ค่าเฉลี่ย ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยงก่อนและหลังการอบรม

รายการ	ค่าเฉลี่ย		แตกต่าง
	ก่อนการอบรม	หลังการอบรม	
1. ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	1.48	2.22	0.74
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีฟาร์ม	1.30	2.04	0.74
3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพ่อ-แม่พันธุ์	1.32	1.96	0.64
4. ความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่	1.1	1.62	0.52
5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการเลี้ยง	1.28	2.14	0.86
6. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการให้อาหาร	1.74	2.40	0.66
7. ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดที่สำคัญ	1.38	2.24	0.86
8. ความรู้เกี่ยวกับการให้วัคซีน	1.34	2.42	1.08
รวม	10.94	17.04	6.1
ค่าเฉลี่ย	1.37	2.13	0.76

ความเหมาะสมในการจัดฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 1

การจัดการฝึกอบรมครั้งที่ 1 ดำเนินการในวันที่ 7 ตุลาคม 2540 ซึ่งมีโปรแกรมการฝึกอบรมในวันแรก ช่วงเช้าเป็นการบรรยาย ช่วงบ่ายเป็นภาคปฏิบัติ และวันที่ 2 เดินทางไปทัศนศึกษาที่จังหวัดมุกดาหาร

เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม มีระดับความพอใจเกี่ยวกับความเหมาะสมในการจัดฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมโดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีถึงดี (ระดับคะแนน 2.8) โดยเกษตรกรอำเภอหนองสองห้องมีระดับความพอใจสูงสุดอยู่ในเกณฑ์ดี (ระดับคะแนน 3.0) และเกษตรกรอำเภอพล กิ่งอำเภอชำสูง อำเภอหนองเรือ และกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ชัยมีระดับความพอใจอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีถึงดี โดยมีระดับคะแนน 2.8 2.8 2.7 และ 2.6 ตามลำดับ (ดูตารางที่ 3.3)

เกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับความพอใจในการฝึกอบรมครั้งนี้ทั้งในเรื่อง ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกอบรม ระยะเวลาการฝึกอบรม ช่วงเวลาในการฝึกอบรม อาหาร ที่พัก และการเดินทางไปกลับในการฝึกอบรมครั้งนี้ โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีถึงดี (ระดับคะแนน 2.8)

ตารางที่ 3.3 ความเหมาะสมในการจัดการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 1

รายการ	ระดับคะแนนความพอใจของเกษตรกรหมู่บ้าน อำเภอ					
	หนองสองห้อง	โคกโพธิ์ชัย	ชำสูง	หนองเรือ	พล	เฉลี่ย
1. สถานที่ฝึกอบรม	3.0	2.8	2.8	2.5	2.9	2.8
2. ระยะเวลาในการฝึกอบรม	3.0	2.5	2.7	2.3	2.6	2.6
3. ช่วงเวลาในการฝึกอบรม	3.0	2.6	2.6	2.6	2.8	2.7
4. อาหาร	3.0	2.7	2.7	2.8	2.9	2.8
5. ที่พัก	-	2.6	-	3.0	-	2.8
6. การเดินทางไป-กลับ	3.0	2.4	3.0	2.9	2.9	2.8
ในการฝึกอบรม						
ค่าเฉลี่ย	3.0	2.6	2.8	2.7	2.8	2.8

การเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ระหว่างเกษตรกร อำเภอหนองเรือและเกษตรกรกิ่งอำเภอ โลกโพนาลัย

เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ อำเภอหนองเรือ สมาชิกในโครงการ ก่อนการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมต่ำกว่าเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการ (1.27:1.76) โดยมีระดับค่าคะแนนต่ำกว่า 0.49 ก่อนการฝึกอบรมเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์มีระดับความรู้ค่อนข้างต่ำ ขณะที่เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมีระดับความรู้เกือบอยู่ในขั้นปานกลาง

หลังการฝึกอบรมเกษตรกรทั้ง 2 หมู่บ้านมีระดับความรู้ใกล้เคียงกัน โดยเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์มีระดับความรู้ต่ำกว่าเกษตรกรบ้านหินตั้ง และหนองไผ่ทองเพียงเล็กน้อย (2.07:2.15) โดยมีระดับค่าคะแนนต่ำกว่าเพียง 0.08

เมื่อเปรียบเทียบถึงระดับความรู้ที่เพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรมตามความเห็นของเกษตรกร เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์มีความรู้เพิ่มมากขึ้นกว่าเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง (0.8:0.4) โดยมีระดับค่าคะแนนสูงกว่า 0.4 (ดูตารางที่ 3.4 และ 3.5)

เมื่อเกษตรกรทั้ง 2 หมู่บ้านผ่านการฝึกอบรมแล้ว มีความรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ซึ่งน่าจะเพียงพอสำหรับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองถูกผสมภายใต้การตรวจเยี่ยม ของคณะผู้ทำการวิจัย

ตารางที่ 3.4 ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ระหว่างเกษตรกร อำเภอหนองเรือ และเกษตรกรกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย

รายการ	เกษตรกร			กิ่งอำเภอ		
	อำเภอหนองเรือ			โคกโพธิ์ไชย		
	ก่อน	หลัง	แตกต่าง	ก่อน	หลัง	แตกต่าง
1. ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	1.6	2.1	0.5	1.8	2.1	0.3
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีฟาร์ม	1.1	2.2	1.1	2.0	2.0	0.0
3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพ่อ-แม่พันธุ์	1.1	1.5	0.4	1.6	2.0	0.4
4. ความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่	1.0	1.8	0.8	1.2	1.5	0.3
5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการเลี้ยง	1.1	2.2	1.1	1.7	2.1	0.4
6. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการให้อาหาร	1.8	2.3	0.5	2.3	2.6	0.3
7. ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดที่สำคัญ	1.4	2.3	0.9	1.8	2.2	0.4
8. ความรู้เกี่ยวกับการให้วัคซีน	1.1	2.2	1.1	1.7	2.7	1.0
ค่าเฉลี่ย	1.27	2.07	0.8	1.76	2.15	0.4

ตารางที่ 3.5 ความแตกต่างของระดับความรู้ระหว่างเกษตรกรอำเภอหนองเรือ และกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย

รายการ	ความแตกต่างระหว่างเกษตรกร อำเภอหนองเรือ และกิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย	
	ก่อน	หลัง
1. ความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	-0.2	0.0
2. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีฟาร์ม	-0.9	0.2
3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพ่อ-แม่พันธุ์	-0.5	-0.5
4. ความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่	-0.2	0.3
5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการเลี้ยง	-0.6	0.1
6. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการให้อาหาร	-0.5	-0.3
7. ความรู้เกี่ยวกับโรคระบาดที่สำคัญ	-0.4	0.1
8. ความรู้เกี่ยวกับการให้วัคซีน	-0.6	-0.5
ค่าเฉลี่ย	-0.49	-0.08

* อำเภอหนองเรือ - กิ่งอำเภอโคกโพธิ์ไชย

การฝึกอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 2

จากการฝึกอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 1 และการตรวจเยี่ยมเกษตรกรสมาชิกในโครงการทั้ง 2 หมู่บ้าน พบว่า เกษตรกรมีความสามารถในการผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมแต่ละหัวข้อค่อนข้างต่ำ จึงได้ดำเนินการปรับปรุงหัวข้อในการฝึกอบรมใหม่ เพื่อให้กระชับยิ่งขึ้น จึงจัดเป็นโปรแกรมเทคนิคในการเลี้ยง โดยมีหัวข้อต่าง ๆ ในการฝึกอบรมดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม
2. ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล
3. ความรู้เกี่ยวกับการผสมพันธุ์ไก่
4. ความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่
5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการเลี้ยง
6. ความรู้เกี่ยวกับอาหารและการให้อาหาร

ในการฝึกอบรมครั้งนี้เป็นการฝึกอบรมในระหว่างปฏิบัติงาน (In-service training) แก่เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ สมาชิกในโครงการและเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง สมาชิกในโครงการ นอกจากนั้นยังได้ฝึกอบรมก่อนการปฏิบัติงาน (Pre-service training) แก่เกษตรกรที่ไม่ใช่สมาชิกในโครงการ ได้แก่ เกษตรกรบ้านหนองกุงใหญ่ อำเภอหนองเรือ และเกษตรกรบ้านท่านางแนว อำเภอเวียงชัย จังหวัดขอนแก่น ที่สนใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม โดยมีเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมประมาณ 48 คน แบ่งเป็นเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์สมาชิกในโครงการ 4 คน เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองสมาชิกในโครงการ 9 คน เกษตรกรบ้านหนองกุงใหญ่ 5 คน และเกษตรกรบ้านท่านางแนว 30 คน

จากการประเมินผลการฝึกอบรมเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองและลูกผสมครั้งที่ 2 พอสรุปได้ดังนี้

ก. ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม

1. ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ มีความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มต่ำกว่าเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง (ระดับคะแนน 2.00:2.78) เกษตรกรบ้านหนองกุงใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มใกล้เคียงกับเกษตรกรหมู่บ้านท่านางแนว (ระดับคะแนน 2.00:2.03) จะเห็นว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวในระดับค่อนข้างสูง

2. ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และเกษตรกรบ้านหินตั้ง และหนองไผ่ทองมีความรู้เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง โดยเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวต่ำกว่าเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองเล็กน้อย (ระดับคะแนน 2.00:2.11) เกษตรกรบ้านหนองกงใหญ่ และเกษตรกรบ้านท่านางแนวมีความรู้อยู่ในเกณฑ์ระดับค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง โดยเกษตรกรบ้านหนองกงใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวสูงกว่าเกษตรกรบ้านท่านางแนวเล็กน้อย (ระดับคะแนน 1.80:1.69)

3. ความรู้เกี่ยวกับการผสมพันธุ์ไก่ เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์มีความรู้เกี่ยวกับการผสมพันธุ์ไก่อยู่ในเกณฑ์ระดับค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง (ระดับคะแนน 1.75) แต่เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวสูงกว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ กล่าวคือ อยู่ในเกณฑ์ระดับสูงกว่าปานกลางเล็กน้อย (ระดับคะแนน 2.22) เกษตรกรบ้านหนองกงใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับการผสมพันธุ์ไก่อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง (ระดับคะแนน 2.00) ซึ่งสูงกว่าเกษตรกรบ้านท่านางแนว ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำถึงค่อนข้างต่ำ (ระดับคะแนน 1.31)

4. ความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่ เป็นความรู้ที่ใหม่มากสำหรับเกษตรกร เพราะเป็นการฟักไข่โดยใช้เครื่องฟัก เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ระดับค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง (ระดับคะแนน 1.75 และ 1.78) เกษตรกรบ้านหนองกงใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่อยู่ในเกณฑ์ระดับค่อนข้างต่ำสูงกว่าเกษตรกรบ้านท่านางแนว ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ (ระดับคะแนน 1.60 และ 1.10)

5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมอยู่ในเกณฑ์ระดับค่อนข้างดี โดยเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมีระดับคะแนนสูงกว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์เล็กน้อย (ระดับคะแนน 2.67:2.50) ส่วนเกษตรกรบ้านหนองกงใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง และเกษตรกรบ้านท่านางแนวมีระดับความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ระดับค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง โดยเกษตรกรบ้านหนองกงใหญ่มีความรู้สูงกว่าเกษตรกรบ้านท่านางแนวเล็กน้อย (ระดับคะแนน 2.00:1.68)

6. ความรู้เกี่ยวกับอาหารและการให้อาหารไก่พื้นเมืองลูกผสม เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมีความรู้เกี่ยวกับอาหารและการให้อาหารไก่พื้นเมืองใกล้เคียงกันโดยอยู่ในเกณฑ์ระดับค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.50:2.56) ส่วนเกษตรกรบ้านหนองกงใหญ่ และเกษตรกรบ้านท่านางแนวมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวใกล้เคียงกัน โดยอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง (ระดับคะแนน 2.0:1.90)

ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เกษตรกรบ้านหินตั้ง และหนองไผ่ทองมีความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางถึงค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.35) สูงกว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ มีความรู้ระดับปานกลาง (ระดับคะแนน 2.08) เกษตรกรทั้ง 2 หมู่บ้าน ได้เข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม และเทคนิคการเลี้ยงไก่พื้นเมืองมาครั้งหนึ่งแล้ว และได้ดำเนินการเลี้ยงไก่มาไม่น้อยกว่าคนละ 1 รุ่น การฝึกอบรมครั้งนี้เป็นการฝึกอบรมครั้งที่ 2

สำหรับเกษตรกรบ้านหนองงูใหญ่ และเกษตรกรบ้านท่านางแนว บางคนเคยเลี้ยงไก่มาก่อน โดยได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงจากเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง การฝึกอบรมครั้งนี้เป็นการฝึกอบรมครั้งแรก หลังจากฝึกอบรมเกษตรกรบ้านหนองงูใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม อยู่ในเกณฑ์ระดับค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง แต่มีระดับความรู้อยู่ในเกณฑ์ระดับสูงกว่าเกษตรกรบ้านท่านางแนว (ระดับคะแนน 1.90 และ 1.61) (ดูตารางที่ 3.6)

ข. ประโยชน์และความเหมาะสมในการฝึกอบรม

7. ความมั่นใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์และเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง มีความมั่นใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.50 และ 2.44) เกษตรกรบ้านหนองงูใหญ่มีความมั่นใจอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง (ระดับคะแนน 1.80) แต่เกษตรกรบ้านท่านางแนวมีความมั่นใจในเรื่องดังกล่าวอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.21)

8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม หมู่บ้านในโครงการคือหมู่บ้านโนนสวรรค์ และหมู่บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง ได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.50 และ 2.78) แต่เกษตรกรบ้านหนองงูใหญ่และเกษตรกรหมู่บ้านท่านางแนว ได้รับประโยชน์จากการฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.20 และ 2.17)

9. ความเหมาะสมของการสถานที่ฝึกอบรม ในการฝึกอบรมครั้งนี้ได้ดำเนินการที่อำเภอวางน้อย จังหวัดขอนแก่น เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง มีความเห็นว่า สถานที่ฝึกอบรมมีความเหมาะสมในเกณฑ์ค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.50 และ 2.44) ส่วนเกษตรกรบ้านหนองงูใหญ่ มีความเห็นว่ามีความเหมาะสมในเกณฑ์ปานกลาง (ระดับคะแนน 2.00) แต่เกษตรกรบ้านท่านางแนวมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมในเกณฑ์ค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.55)

10. ความเหมาะสมของช่วงเวลาการฝึกอบรม การฝึกอบรมภาคทฤษฎีได้ดำเนินการในช่วงเวลา 9.00-12.00 น. และดูงานในช่วง 13.30-16.30 น. วันที่ 22 พฤษภาคม 2541 เกษตรกรทั้ง 4 หมู่บ้านมีความเห็นว่าช่วงเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี โดยมีระดับคะแนน 2.25 2.20 2.22 และ 2.38 ตามลำดับ สำหรับเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ บ้านหนองกุงใหญ่ บ้านหินตั้งและหนองไผ่ทอง และบ้านทำนางแนว

11. ความเหมาะสมของระยะเวลาการฝึกอบรม เป็นการฝึกอบรมทางทฤษฎี 3 ชั่วโมง และดูงานภาคปฏิบัติ 3 ชั่วโมง เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ มีความเห็นว่าระยะเวลาในการฝึกอบรมอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.50) เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.11) เกษตรกรบ้านหนองกุงใหญ่เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง (ระดับคะแนน 1.80) และเกษตรกรบ้านทำนางแนวเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.31)

12. ความรู้ความสามารถของวิทยากร วิทยากรในการฝึกอบรมครั้งนี้เป็นคณาจารย์จากคณะสัตวแพทยศาสตร์ และคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งส่วนมากสามารถใช้ภาษาท้องถิ่นอีสานได้ดีในการฝึกอบรมครั้งนี้ เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์มีความเห็นว่าวิทยากรมีความรู้ความสามารถอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.25) เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีถึงดี (ระดับคะแนน 2.78) เกษตรกรบ้านหนองกุงใหญ่เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี (ระดับคะแนน 2.20) และเกษตรกรบ้านทำนางแนวเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีถึงดี (ระดับคะแนน 2.69)

ประโยชน์และความเหมาะสมในการฝึกอบรมครั้งนี้ เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ บ้านหินตั้ง และหนองไผ่ทอง และบ้านทำนางแนว มีความเห็นว่าการฝึกอบรมครั้งนี้มีประโยชน์และความเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี โดยมีระดับคะแนน 2.42 2.46 และ 2.39 ตามลำดับ แต่เกษตรกรบ้านหนองกุงใหญ่ มีความเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง (ระดับคะแนน 2.03) (ดูตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 การประเมินผลการฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสมครั้งที่ 2

รายการ	เกษตรกรอำเภอ/กิ่งอำเภอ			
	หนองเรือ	โคกโพธิ์ไชย	นางน้อย	
ก. ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยง	1	2*		
1. ความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่ม	2.00	2.00	2.78	2.03
2. ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล	2.00	1.80	2.11	1.69
3. ความรู้เกี่ยวกับการผสมพันธุ์ไก่	1.75	2.00	2.22	1.31
4. ความรู้เกี่ยวกับการฟักไข่	1.75	1.60	1.78	1.10
5. ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเลี้ยงไก่	2.50	2.00	2.68	1.62
6. ความรู้เกี่ยวกับอาหารและการจัดการให้อาหาร	2.50	2.00	2.56	1.90
ค่าเฉลี่ย	2.08	1.90	2.35	1.61
ข. ประโยชน์และความเหมาะสมในการฝึกอบรม				
7. ความมั่นใจในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม	2.50	1.80	2.44	2.21
8. ประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม	2.50	2.20	2.78	2.17
9. ความเหมาะสมของสถานที่ฝึกอบรม	2.50	2.00	2.44	2.55
10. ความเหมาะสมของช่วงเวลาฝึกอบรม	2.25	2.20	2.22	2.38
11. ความเหมาะสมของระยะเวลาฝึกอบรม	2.50	1.80	2.11	2.31
12. ความรู้ความสามารถของวิทยากร	2.25	2.20	2.78	2.69
ค่าเฉลี่ย	2.42	2.03	2.46	2.39

* เกษตรกรบ้านหนองกุงใหญ่ อำเภอหนองเรือ

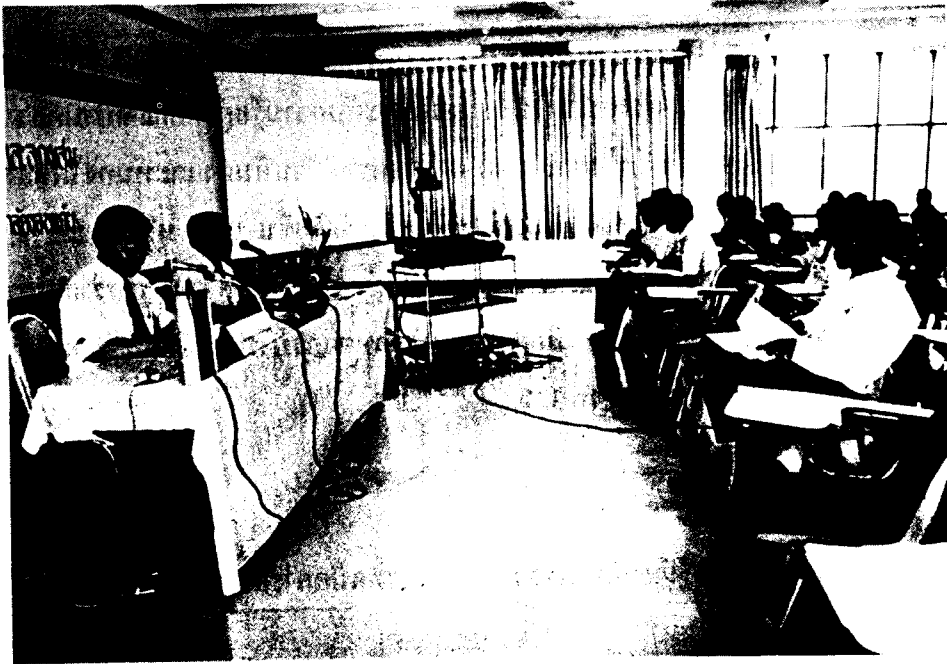
เมื่อเปรียบเทียบระดับความรู้ของเกษตรกรหลังจากการฝึกอบรมครั้งที่ 2 และหลังการฝึกอบรมครั้งที่ 1 จะเห็นว่า เกษตรกรบ้านโนนสวรรค์มีระดับความรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง โดยมีระดับความรู้เพิ่มขึ้นเพียง 0.01 หรือร้อยละ 0.48 แต่เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมีระดับความรู้อยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี โดยมีระดับความรู้เพิ่มขึ้น 0.20 หรือร้อยละ 9.30 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า เกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมีระดับความรู้สูงกว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ และการฝึกอบรมครั้งที่ 2 มีประโยชน์ต่อเกษตรกรบ้านหินตั้งและหนองไผ่ทองมากกว่าเกษตรกรบ้านโนนสวรรค์ (ดูตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการรวมกลุ่มและเทคนิคการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม

การฝึกอบรมครั้งที่	บ้านโนนสวรรค์	บ้านหินตั้งและ หนองไผ่ทอง
1	2.07	2.15
2	2.08	2.35
ความแตกต่าง [*]	0.01	0.20
ร้อยละ ^{**}	0.48	9.30

* เป็นระดับคะแนน การฝึกอบรมครั้งที่ 2 - การฝึกอบรมครั้งที่ 1

** หมาจาก $\frac{\text{ความแตกต่าง}}{\text{การฝึกอบรมครั้งที่ 1}} \times 100\%$

รูปที่ 3.1 การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ครั้งที่ 1 ที่คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

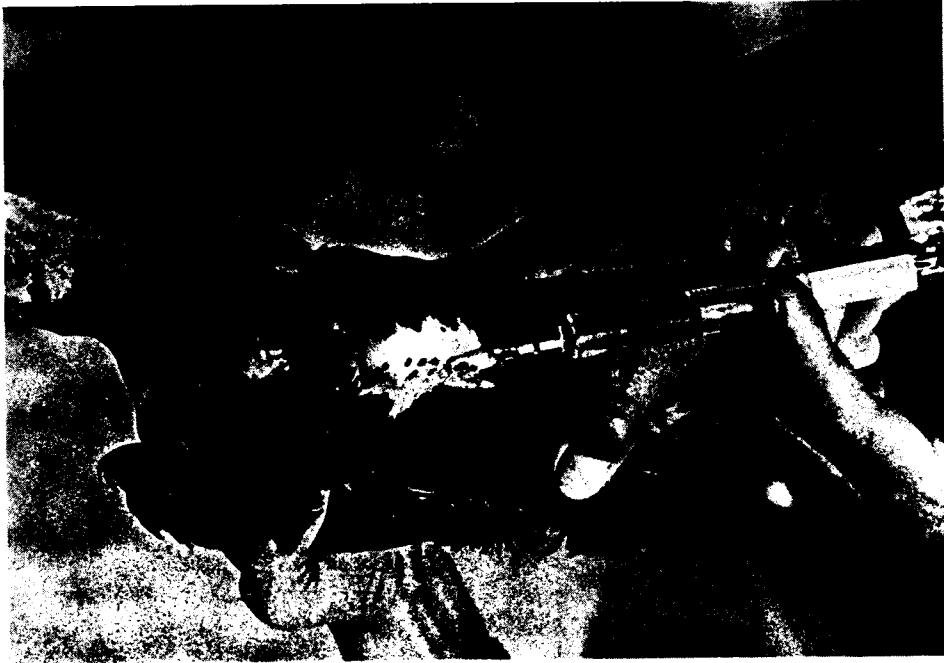
รูปที่ 3.2 เกษตรกรกำลังฝึกการลงบันทึกข้อมูลการเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม

รูปที่ 3.3 การฝึกการให้วัคซีนนิวคาสเซิล โดยการหยอดตา

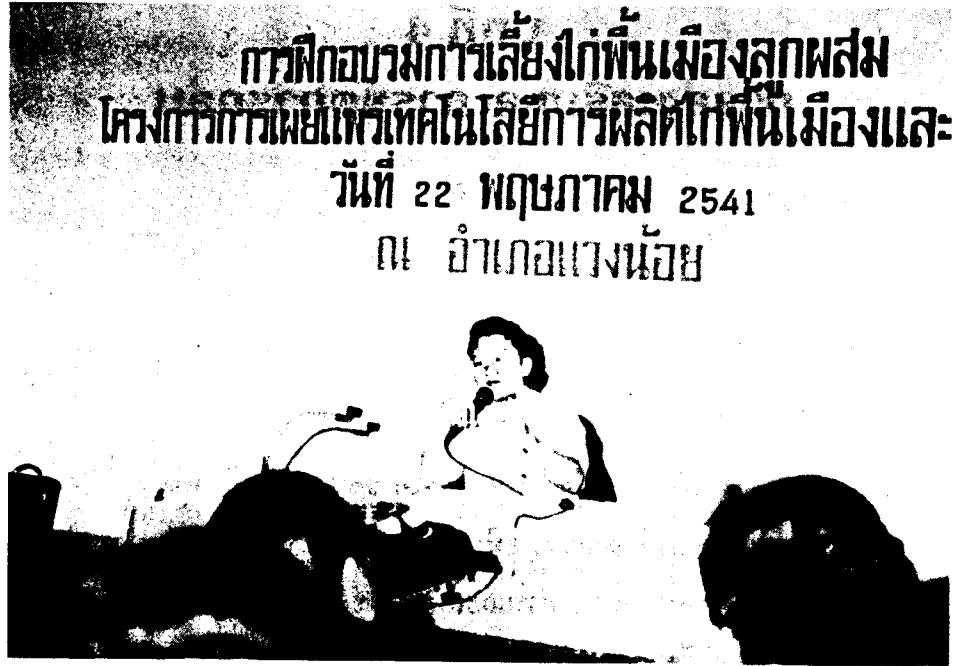
รูปที่ 3.4 การฝึกการให้วัคซีนฝีดาษ โดยการแทงหนังปีก

รูปที่ 3.5 การฝึกการให้วัคซีนอหิวาต์ไก่อ โดยการกดเข้ากล้ามเนื้อหน้าอก

รูปที่ 3.6 การฝึกการให้วัคซีนอหิวาต์ไก่อ โดยการกดเข้ากล้ามเนื้อโคนปีก

การฝึกอบรมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองสุกผสม
โครงการการเผยแพร่เทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองและ
วันที่ 22 พฤษภาคม 2541
ณ อำเภอแวงน้อย

รูปที่ 3.7 การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ครั้งที่ 2 ที่หอประชุมสาธารณสุข
อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น

รูปที่ 3.8 เกษตรกรที่เข้าร่วมการฝึกอบรมครั้งที่ 2